

Діяльність на вітчизняному ринку банків з іноземним капіталом потенційно створює можливості для використання більш дешевих та довгострокових фінансових ресурсів з міжнародних ринків капіталу з метою іпотечного кредитування населення та рефінансування іпотечних кредитів українських банків. Поряд із тим залучення іноземного капіталу для надання довгострокових кредитів фізичним особам і нефінансовим корпораціям (підприємствам) несе в собі додаткові загрози – валютні ризики, пов'язані з нестабільністю курсу національної валюти, можливості виникнення простроченої заборгованості та неплатоспроможності позичальників.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аналитический отчет о рынке ипотечных кредитов для физических лиц в банках Украины за август 2013 года [Електронний ресурс] / Інформаційний портал «Prostobank.ua». – Режим доступу : http://www.prostobankir.com.ua/individualnyy_biznes/analitika/analiticheskiy_otchet_o_rynke_ipotechnyh_kreditov_dlya_fizicheskikh lits_v_bankah_ukrainy_za_avgust_2013_goda.
2. Банківський нагляд: Інформація про власників істотної участі у банках України [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=6738234.
3. Грошово-кредитна статистика : Кредити, надані депозитними корпораціями (крім Національного банку України) [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/>.
4. Євтух А.Т. Іпотечний механізм ефективного використання і розвитку нерухомості : дис. ... д-ра екон. наук : 08.04.01 «Економіка та управління підприємствами» (за видами економічної діяльності) / А.Т. Євтух. – К. : Ін-т економічного прогнозування, 2009. – 427 с.
5. Іпотечне кредитування: проблеми та перспективи розвитку в Україні : Інформаційно-аналітичні матеріали / За загальною редакцією к.е.н. Кіреєва О.І. – К. : Центр наукових досліджень НБУ, 2010. – 104 с.
6. Іпотека: сучасні концепції, тенденції та суперечності розвитку : монографія / І.О. Лютий, В.І. Савич, О.М. Калівошко. – Івано-Франківськ, 2009. – 548 с.
7. Пилипець О.В. Стан та тенденції розвитку іпотечного кредитування в Україні (2012) [Електронний ресурс] / О.В. Пилипець // Українська національна іпотечна асоціація. – Режим доступу : <http://www.re-finance.com.ua/files/Pilipetshira.pdf>.
8. Рік несправджених житлових надій: огляд ринку іпотечного кредитування за 2011 рік [Електронний ресурс] / Офіційний сайт інформаційного порталу «Prostobank.ua» // Режим доступу : http://ua.prostobank.ua/zhitlo_v_kredit/statti/rik_nespravdzhениh_zhitlovi_h_nadiy_oglyad_rinku_ipotechnogo_kredituvannya_za_2011_rik.
9. Сас Б.Б. Ринок іпотечного кредитування в Україні: проблеми та перспективи розвитку / Б.Б. Сас, В.М. Вітюк // Ринок банківських послуг. – 2008. – № 2(15). – С. 143-150.
10. Стан іпотечного кредитування в Україні: аналітичні звіти УНІА [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.unia.com.ua/ukr/?nid=news119>.

УДК 366.76

Підгайна Х.О.

*аспірант кафедри фінансів, грошового обігу та кредиту
Львівського національного університету імені Івана Франка*

ФІНАНСОВЕ ПЛАНУВАННЯ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ЯК ПЕРЕДУМОВА ВТІЛЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ РИНКУ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ

Розкрито необхідність фінансового планування в умовах економічної кризи та нестабільності. Здійснено характеристику видів, принципів фінансового планування. Запропоновано інноваційний підхід до формування процесу фінансового планування комерційних банків.

Ключові слова: фінансове планування, банківська установа, ринок кредитних ресурсів, фінансовий ринок, фінансова стратегія розвитку ринку кредитних ресурсів.

Підгайна К.О. ФИНАНСОВОЕ ПЛАНИРОВАНИЕ БАНКОВСКИХ УЧРЕЖДЕНИЙ КАК ПРЕДПОСЫЛКА ВОПЛОЩЕНИЯ ФИНАНСОВОЙ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ РЫНКА КРЕДИТНЫХ РЕСУРСОВ УКРАИНЫ

Раскрыта необходимость финансового планирования в условиях экономического кризиса и нестабильности. Характеризованы виды, принципы финансового планирования. Предложен инновационный подход к формированию процесса финансового планирования коммерческих банков.

Ключевые слова: финансовое планирование, банковское учреждение, рынок кредитных ресурсов, финансовый рынок, финансовая стратегия развития рынка кредитных ресурсов.

Pidgaina K.O. FINANCIAL PLANNING OF BANKING INSTITUTIONS AS A PREREQUISITE OF IMPLEMENTATION OF FINANCIAL STRATEGY OF UKRAINE'S MARKET OF CREDIT RESOURCES

The article deals with the need for financial planning in the economic crisis and instability. It describes the characteristic of financial planning types and principles. The author proposed an innovative approach to the formation of the financial planning of commercial banks.

Keywords: financial planning, financial institution, credit market, financial market, financial strategy of development of market of credit resources.

Постановка проблеми. Економіка кожної держави сформована так, що соціально-економічні проблеми населення перебувають в прямій залежності від ситуації у фінансовому секторі країни. Відповідна ланцюгова реакція є у всіх секторах соціально-економічного життя державних установ та комерційних

структур. Значної уваги в період загострення фінансової нестабільності потребує ринок кредитних ресурсів як основний сегмент фінансового ринку. Слід зазначити, що вітчизняний ринок кредитних ресурсів потребує реформування через поглиблення економічної кризи, яка спричинена багатьма факторами:

валютною нестабільністю, збройними конфліктами на Сході України, падінням промисловості, збільшенням кількості проблемних банків. Вирішенням цієї проблеми, яка виникла на ринку кредитних ресурсів, у всіх сегментах фінансового ринку та економіці загалом, є втілення радикальних кроків для докорінної зміни системи. Особливої актуальності потребує розробка та реалізація фінансової стратегії розвитку ринку кредитних ресурсів, передумовою для якої є розроблення ефективного і дієвого механізму фінансового планування насамперед в комерційних банках.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Економічну суть, принципи та проблеми реалізації і шляхи вирішення фінансового планування, а також вплив на фінансовий розвиток підприємства висвітлювали у своїх працях такі вітчизняні науковці, як М.Д. Бедринець [1], О.О. Кравченко [2], Л.І. Телишевська [3]. Організацію та методологію фінансового планування комерційних банків досліджували С.М. Киркач [4, 13], О.Ю. Козак [5], О.В. Крухмаль [6]. Проте не вирішено питання щодо актуальності врахування показників, які є необхідними при складанні фінансового плану комерційного банку.

Мета статті. Здійснити аналіз фінансового планування банківських установ як основних учасників економічних відносин на фінансовому ринку, а також визначення необхідних показників для фінансових розрахунків та розробки фінансового плану банку. Слід зазначити, що фінансове планування комерційних банків має стати передумовою втілення фінансової стратегії розвитку ринку кредитних ресурсів України.

Виклад основного матеріалу. В розвинених країнах, для яких характерним є високий прибуток на душу населення та високий рівень соціально-економічного розвитку у всіх сферах життя, фінансове планування має належний рівень організації та фундаментальну наукову основу. Залежно від рівня проведення фінансового планування (загальнодержавний, територіальний, окремої структури) відповідні органи, що його здійснюють, використовують сучасні методи планування, прогресивну методологію, розробляють фінансові плани, які забезпечують фінансовими ресурсами виконання програм [7, с. 813]. Серед науковців-економістів не існує єдиного, однозначного трактування поняття «фінансове планування», хоча за економічною суттю та виокремлюючи однакові функції визначення є дуже подібними. У таблиці 1 наведені декілька визначень фінансового

планування, що чітко з економічної погляду обґрунтовують його сутність.

Економічна сутність фінансового планування полягає у визначенні майбутньої потреби в капіталі і планування покриття цієї потреби в капіталі у розмірі виділених коштів.

Слід зазначити, що фінансове планування є ефективним виключно тоді, коли ґрунтується на таких науково обґрунтованих принципах:

1. Принцип комплексного підходу ключових параметрів соціального та економічного розвитку у взаємозв'язку з наявними фінансовими можливостями.

2. Принцип раціонального використання коштів з ціллю першочергового забезпечення ними пріоритетних напрямів розвитку соціально-економічної сфери.

3. Принцип визначення оптимальних джерел отримання фінансових ресурсів і їх розподілу ланками фінансової системи: сферою державних фінансів, суб'єктів господарювання, фінансового ринку загалом.

4. Принцип єдності у використанні фінансово-економічних показників, здійсненні розрахунків, застосуванні конкретної методології прогнозування тенденцій та напрямів розвитку.

5. Принцип наукового обґрунтування передбачає реальність та адекватність використання прогресивної методології прогнозування тенденцій та векторів розвитку [7, с. 814].

Класичними методами здійснення фінансового планування прийнято вважати такі:

- розрахунково-аналітичний (фінансові показники розраховуються на основі аналізу досягнутих величин показників за минулий період, індексів їх розвитку і експертних оцінок цього розвитку в плановому періоді);

- балансовий метод (полягає в потребі побудови балансів; перевагою цього методу є обґрунтованість та реалістичність);

- нормативний метод (використовується за наявності встановлених норм та нормативів);

- метод оптимізації планових рішень (цей метод полягає в розробленні низки варіантів планових показників і вибору оптимального з них; даний метод становить комбінацію нормативного, розрахунково-аналітичного та балансового методів);

- економіко-математичне моделювання (використовується під час прогнозування фінансових показників на термін не довше 5 років; економіко-математична модель є точним математичним описом економічного процесу, тобто характеристика чинни-

Таблиця 1

Визначення поняття «фінансове планування»

Киркач С.М.	«Фінансове планування – це сфера управлінської діяльності керівництва банку щодо розроблення системи фінансових планів з метою перетворення цілей, завдань, заходів банку в конкретну систему фінансових показників (нормативів), які характеризують його фінансовий стан, для забезпечення фінансовими ресурсами розвитку банку, і, як наслідок, – досягнення головної мети його діяльності» [4]
Економічна енциклопедія	«Фінансове планування – це науково обґрунтований процес визначення джерел створення і напрямів використання фінансових ресурсів в економіці держави з метою забезпечення стабільного економічного та соціального розвитку» [7]
Поляк Г.Б.	«Фінансове планування – це багатопланова робота, яка складається з ряду взаємопов'язаних етапів (блоків): аналіз фінансової ситуації та проблем; прогнозування майбутніх фінансових умов; постановка фінансових задач; вибір оптимального варіанту; створення фінансового плану; коригування, ув'язка та конкретизація фінансового плану; виконання фінансового плану; аналіз та контроль фінансового плану» [8]
Сіренко Н.М.	«Фінансове планування – це діяльність, пов'язана з управлінням фінансовими ресурсами, що утворюється в процесі розподілу та перерозподілу валового внутрішнього продукту, спрямована на забезпечення стійкого фінансового стану та підвищення рентабельності підприємства» [9]
Поддєрьогін А.М.	«Фінансове планування – це процес визначення обсягу фінансових ресурсів за джерелами формування та напрямками їх цільового використання згідно з маркетинговими і виробничими показниками підприємства у запланованому періоді» [10]

ків, які описують структуру та закономірності зміни економічного явища за допомогою математичних прийомів та символів) [8, с. 378–379].

Чому ми саме наголошуємо на необхідності фінансового планування комерційними банками? Феномен фінансового планування банку полягає в розробленні оптимальних варіантів фінансових планів, що сприяють вирішенню головної та ключової проблеми кожної банківської установи – ефективного використання фінансових ресурсів під час здійснення банківської діяльності в короткостроковій та довгостроковій перспективах. Питання фінансового планування банківських установ активізувалося внаслідок збільшення великої кількості проблемних банків впродовж 2014 року та ще низки негативних економічних явищ.

Фінансовий план банківської установи – це стратегічний документ, який складається для управління фінансовою роботою комерційного банку та сприяє ефективності банківської діяльності та підвищенні його конкурентоспроможності.

О.Ю. Козак, заступник начальника управління ризик-менеджменту НБУ, вирізняє обов'язкові характеристики фінансового плану банку:

1. Комплексність підходів, які відповідають різним періодам з різними рівнями деталізації фінансових потоків.

2. Наявність альтернативних варіантів проекту плану, на стадії розробки фінансового плану, з перспективою в майбутньому вибору найоптимальнішого варіанту.

3. Можливість коригування фінансового плану у разі зовнішніх змін або внутрішньої інформації.

4. Орієнтація на максимізацію результатів діяльності.

5. Можливість постійного контролю [5].

Для забезпечення зростання ефективності діяльності банківської установи, тобто максимізації її ринкової вартості, фінансовий план як пріоритетний документ, який відповідає за фінансовий розвиток банківської установи, передбачає такі етапи реалізації:

1. Формулювання цілей фінансового планування.

2. Підготовчий етап.

3. Оцінка.

4. Затвердження фінансового плану.

5. Виконання фінансового плану.

6. Моніторинг, контроль та коригування фінансового плану [11].

Основними цілями фінансового плану банків є збільшення обсягів активів банку та кредитного портфеля банку, залучення додаткових ресурсів на внутрішньому ринку і забезпечення збільшення обсягу залучених ресурсів.

Про адекватність, ефективність та дієвість фінансового планування в комерційних банках можна судити лише тоді, коли воно є здійснене на основі пізнання та використання закономірностей розвитку ринку кредитних ресурсів, глибокого обґрунтування всіх фінансових розрахунків при складанні короткострокових та довгострокових фінансових планів. Наводимо перелік показників, які, на нашу думку, виконують ключову та вагомую роль при складанні фінансового планування:

1. Фінансово-економічні показники, що мають макроекономічний характер та впливають на ринок кредитних ресурсів:

- загальна грошова маса в країні;
- частка готівки поза банками в грошовій масі;
- облікова ставка НБУ;
- рівень монетизації;

– рівень доларизації економіки країни;

– рівень інфляції.

2. Економічні показники діяльності банку:

- активи та зобов'язання;
- кредитно-інвестиційний портфель;
- капітал;
- депозити фізичних осіб;
- депозити юридичних осіб;
- фінансовий результат.

3. Економічні нормативи банку:

- нормативи капіталу;
- нормативи ліквідності;
- нормативи кредитного ризику;
- нормативи інвестування.

4. Фінансові показники банку:

- рентабельність активів та капіталу;
- показники ефективності роботи банку;
- показники надійності банку;
- показники якості активів банку.

5. Соціальні показники регіону, на території якого функціонує банк:

- рівень офіційного безробіття в регіоні;
- купівельна спроможність населення регіону;
- середньомісячна реальна заробітна плата.

6. Демографічні показники регіону, на території якого здійснює діяльність банк:

- кількість наявного населення регіону;
- природний приріст чи скорочення населення в регіоні [12, с. 332].

При формуванні фінансового плану слід звернути увагу на взаємозалежність та взаємопов'язаність фінансового планування з різноманітними якісними характеристиками діяльності банку: корпоративним управлінням, ринковою позицією банку, ІТ-системою банку, системою безпеки банку, системою управління персоналом, системою управління ризиками, системою управління ліквідністю, аналізом роботи філіальної мережі банку та взаємодії з зовнішніми структурами. Всі ці якісні характеристики діяльності банківської установи залежать великою мірою від фінансового планування [12].

О.О. Кравченко у статті про фінансове планування та прогнозування наводить приклад вдалої реалізації ЄС трьохрівневої системи фінансового планування в практиці управління залізничним транспортом. На нашу думку, дуже актуальною є ця модель і для ринку кредитних послуг України. Даний підхід дасть змогу впровадити трьохрівневу систему фінансового планування банківських установ: стратегічні фінансові плани, в яких буде відображена стратегія розвитку ринку кредитних ресурсів, розробку та затвердження буде здійснювати Міністерство фінансів України, а короткострокові та довгострокові плани та бюджети, розроблятимуться безпосередньо в комерційних банках на власний розсуд, проте як складові загальнонаціональної стратегії [2, с. 60].

Впровадження сучасних та прогресивних методів фінансового планування сприяють забезпеченню ефективності системи управління, регулюють скорочення та контроль витрат, відповідають за збільшення грошових потоків. Проте при всій необхідності перспективного, поточного і оперативного фінансового планування вітчизняних комерційних банків, сучасних ринкових умовах України є низка характерних проблем, які не сприяють розвитку фінансового планування на різних стадіях його розроблення та реалізації:

– непристосованість великої кількості облікових документів для фінансового аналізу і як результат нереальність складених фінансових планів;

– формальний підхід до складання планів; непрозорість фінансових планів для керівництва;
 – недосконалість нормативно-законодавчої бази в частині регулювання банківської діяльності;
 – недостатність накопиченого досвіду та підготовлених спеціалістів;
 – високий ступінь невизначеності на фінансово-валютному ринках [14].

Висновки. Якщо фінансове планування банківських установ буде здійснюватися стратегічно та згідно з відповідними методичними підходами як поетапний алгоритм, в основі якого будуть математичні розрахунки з врахуванням всіх ключових показників, то, на нашу думку, проблема виникнення нежиттєздатних банків та проблемних активів, що є характерною та актуальною для всіх національних економік, може знайти вирішення, навіть за умови невизначеності зовнішнього середовища. В умовах глобалізаційних та трансформаційних процесів, які мають позитивне та негативне значення для української економіки загалом, фінансове планування сприятиме зростанню макроекономічної ефективності банківських установ та буде здійснювати нейтралізацію функціональних деформацій на ринку кредитних ресурсів України. Приділяючи більше уваги фінансовому плануванню як одному з альтернативних фінансових інструментів, кожний комерційний банк матиме змогу досягти зміцнення фінансової стабільності за умови виконання прогнозованого плану. Враховуючи глибокі ринкові зміни, що відбуваються в національній економіці, подальші дослідження фінансового планування банківських установ слід здійснювати у напрямі обґрунтування доцільності побудови тривірневої системи фінансового, а саме розробки та реалізації, за допомогою усіх необхідних економічних показників.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Бедринець М.Д. Економічна суть стратегічного фінансового планування підприємства в сучасних соціально-економічних умовах / М.Д. Бедринець, К.В. Недзельська // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – Ірпін, 2012. – № 1. – С. 24–31.
- Кравченко О.О. Генезис теорій фінансового планування і прогнозування / О.О. Кравченко // Вісник економіки транспорту і промисловості. – Х. : Вид-во Укр ДАЗТ, – 2011. – № 36. – С. 56–60.
- Телишевська Л.І., Андрущенко Н.П., Сергєєв С.С. Фінансове планування як передумова фінансової стабільності підприємства / Л.І. Телишевська, Н.П. Андрущенко, С.С. Сергєєв // Механізм регулювання економіки : міжнародний науковий журнал. – Суми, 2013. – № 2. – С. 71–79.
- Киркач С.М. Забезпечення процесу реалізації фінансового планування діяльності банку / С.М. Киркач // Бізнес Інформ : Міжнародний науковий економічний журнал. – Х., 2014. – № 3. – С. 345–350.
- Козак О. Концепція моделювання фінансового планування у комерційному банку / О. Козак // Вісник НБУ. – Січень 2012. – С. 11–13.
- Крухмаль О.В. Окремі питання фінансового планування у банках в умовах фінансової кризи та її наслідків / О.В. Крухмаль // Вісник Дніпропетровського університету. Серія «Економіка». – 2011. – Вип. 5(3). – С. 114–117.
- Економічна енциклопедія: у трьох томах / редкол. : С.В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Видавничий центр «Академія», 2002. – Т. 3. – 952 с.
- Поляк Г.Б. Финансовый менеджмент : [учебник] / [Г.Б. Поляк, И.А. Акодис, Л.Д. Акодис, Л.Д. Андросова и др.] ; отв. ред. Г.Б. Поляк. – М. : Волтерс Клувер, 2009. – 608 с.
- Сіренко Н.М. Фінансове планування – складова сталого розвитку підприємства / Н.М. Сіренко, А.В. Бурковська, А.О. Бузнік // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. Економічні науки. – Полтава : ПДАА. – 2011. – Вип. 3. – Т. 2. – С. 214–217.
- Фінанси підприємства : [підручник] / [А.М. Поддєрьогін, М.Д. Білик, Л.Д. Буряк та ін.] ; кер. кол. авт. і наук ред. проф. А.М. Поддєрьогін. – 6. вид., перероб. та доп. – К. : КНЕУ, 2006 – 552 с.
- Лаптев С.М. Фінансове планування у банку / С.М. Лаптев // Фінанси України. – 2001. – № 8. – С. 102–108.
- Кузькін Є.Ю. Формування системи показників, які характеризують економічний розвиток регіону / Є.Ю. Кузькін, М.М. Новікова // Коммунальное хозяйство городов : научно-технический сборник. – 2007. – № 75. – С. 328–333.
- Методологія рейтингової оцінки комерційного рейтингового агентства «ІВІ – Рейтинг» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://kbs.org.ua/files/metod_123.pdf.
- Киркач С.М. Фінансовий план як інструмент фінансового планування діяльності банку / С.М. Киркач // Проблеми економіки. – Х. : Видавничий дім «ІНЖЕК». – 2014. – № 2. – С. 302–308.
- Семенов Г.А., Бугай В.З., Семенов А.Г., Бугай А.В. Фінансове планування і управління на підприємства : [навчальний посібник]. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 432 с.